

BLI MED INN I BOKA

Undervisningsforløp til boka *Døra i fjellet* av Line Baugstø

Målgruppe: 3.- 4. trinn

Tid del 1: 45-60 min

Tid del 2: 45 min

Del 1 og del 2 kan gjerne gjennomføres med noen dagers mellomrom, eller del 1 og 2 på samme skoledag

Utstyr og forberedelser:

- Liten bærbar høyttaler/soundbox i rommet
 - Gjør klar presentasjon (PowerPoint) med illustrasjoner fra boka (vises på skjerm til høytlesing) og replikker til steg 6. Se materiell
 - Gjør klar musikk til del 1 oppstart og steg 7 (se forslag til musikk)
 - Gjør klar lydfil og høyttaler/soundbox til del 1 steg 5C (se lydfil, ved bilde 12 PowerPoint)
 - Skriv ut setninger til leseoppdrag steg 4 (se materiell), klipp ut lapper til gruppene på forhånd. Lappene sorteres i 4 grupper, forskjellige lapper til hver gruppe.
 - Eske og flere par brukte barnesko. Skriv med tusj "Barnesko. Størrølse 34" (valgfritt, fint for å konkretisere)
 - Lapper og blyanter (hvis elevene skal skrive «utgangsbillett» i steg 6)
- Rydd klasserommet slik at pultene er stilt inntil veggen. Stolene settes i en stor halvsirkel med plass til hele klassen.

Materiell (se vedlegg, skal legges inn i digital læringsressurs)

- Illustrasjoner *Døra i fjellet* og replikker steg 6 - PowerPoint
- Tekst leseoppdrag grupper (24 lapper) - steg 4
- Utskriftsversjon kapittel 6 - steg 6

Undervisningsforløpet steg-for-steg

DEL 1 ca 45-60 min

1. Oppstart utenfor klasserommet

Møt elevene utenfor klasserommet. Forklar at dere skal lese boka *Døra i fjellet* sammen. Elevene skal på forskjellige måter leke og spille at de er karakterer i boka, og tenke som om de *er* dem. Lærer skal fortelle hvordan de skal gjøre det. På den måten skal elevene få "bli med inn i boka".

Tips – For å skape ro ved å styre hvem som skal sitte ved siden av hverandre i halvsirkelen, kan lærer be elevene stille seg opp i en hensiktsmessig rekke utenfor klasserommet (for eksempel turrekke, læringspartner e.l.). Elevene setter seg ned i den rekkefølgen på stoler i en halvsirkel når de kommer inn.

Klassen kan gjøre alle elevaktivitetene, eller lærer kan velge ut noen av dem – og bytte ut elevaktivitet med høytlesing av kapitlet aktiviteten hører til.

2. Anslag - bilder fra boka med musikk

HVA

Lærer: Musikk, illustrasjoner fra boka på skjerm

HVORDAN steg for steg

- Vis illustrasjonen av døra i fjellet på skjerm idet elevene kommer inn (Bilde 1 Power Point, se materiell), spill musikk i bakgrunnen.

Forslag musikk: <https://music.apple.com/no/album/darkness-of-light/1191525715?i=1191527275&l>

- Når dere er klare til å starte: Vis et lite utvalg illustrasjoner fra boka på skjerm (illustrasjon 1-4 PowerPoint). Musikken spilles til. Fortell at de to jentene i boka *Døra i fjellet* heter Sofie og Nadia. Elevene skal tenke på hva boka handler om. Hva tror de skjer her? (ikke nødvendigvis en samtale, målet er å kjapt sette i gang tanker for å gjøre elevene nysgjerrige)
- La presentasjonen stå med "blankt bilde" i Powerpointen mens du går videre med steg 1.

3. En mystisk dør - kapittel 1

HVA

Lærer: Høytlesing kapittel 1, vise bilder fra boka på skjerm, gjøre felles bevegelser, spør hva elevene tror er bak døra i fjellet

Elevaktivitet: Elevene blir med på felles bevegelser

HVORDAN steg for steg

- Elevene reiser seg og står i halvsirkelen mens lærer leser kapittel 1 og viser bilder på skjerm (illustrasjoner fra s.10-11 i boka, PowerPoint)
- Lærer tar elevene med på bevegelser underveis:
 - De kikker bak en stein (**bøy dere ned og "kikk bak" en imaginær stein**)
 - De løfter bort en grein (**vis at du løfter bort en imaginær grein**)
 - De feier bort noe løv (**dere feier med hendene**)
 - Alt de finner er et gammelt bildekk og en tom flaske (**ta opp en imaginær "tom flaske" og se på den**)
- Etter å ha lest kapittel 1, spør elevene om hva *de* tror er der inne bak døra i fjellet

4. Et rom som er bygd for krig - kapittel 2

HVA

Lærer: Forteller/leser kortversjon kapittel 2 og viser illustrasjon på skjerm

HVORDAN steg for steg

- Fortell/les kortversjon av kapittel 2 og vis bilde på skjerm (illustrasjon s.14 i boka, PowerPoint)
- Eksempel kortversjon (der det viktigste er med):

Sofie tenker på døra hele ettermiddagen og kvelden, og når faren kommer for å si god natt forteller hun om døra i fjellet. Faren sier at det kanskje er et tilfluktsrom (*spør elevene om noen vet hva et tilfluktsrom er*)

"Det er et rom vi kan rømme til hvis det blir krig. Hvis det faller bomber. Men det blir ikke krig, Sofie. Du trenger ikke tenke på det. Det er nok best at dere holder dere borte fra det tilfluktsrommet. Man vet aldri hva som kan gjemme seg på slike steder", sier pappa.

5. To fæle tyver og en lastebil - kapittel 3

HVA

Lærer: Høytlesing kapittel 3, elever mimer handlingen mens lærer leser, viser illustrasjon (illustrasjon s. 22-23 i boka, PowerPoint) på skjerm. Del ut lue og caps til Sofie og Nadia

Elevaktivitet: Elever mimer/er: Sofie, Nadia, busk (se an hvor mange), døra (to elever), de to mennene

HVORDAN steg for steg

- Les kapittel 3 (kan kortes ned litt, slik at ikke *alt* leses)
- Velg ut elever etter hvert mens du leser, som kommer opp for å mime det som skjer (Sofie, Nadia, busk, døra (to elever), de to mennene. Sofie og Nadia starter. Gi dem hver sin rekvisitt - lue til Sofie og caps til Nadia (eller noe annet som kjennetegner dem). Legg eventuelt til noe som at en elev er fuglen i treet, hele klassen kan bli med på å se etter noe ned over stien, lage billyder etc.
- Vis bildet av mennene med eskene (PowerPoint) når du kommer til det.
- Spør klassen hva de tror er inni eskene. La et par elever svare.
- Les videre og min elevene på å mime/være det de skal mens du leser.
- Etter å ha lest kapittelet, ber du elevene sette seg. De som var Sofie og Nadia gir tilbake lue og caps.

6. En åpen dør - kapittel 4

HVA

Lærer: Høytlesing og organisere elevaktivitet

(hvis lærer vil legge mer vekt på å trene elevene på høytlesing, dropp det med å sette lappene i rekkefølge og gi gruppene nummererte lapper)

Elevaktivitet: Gruppearbeid, oppvarming og høytlesing av kapittel 4 i sirkel

HVORDAN steg for steg

A. Høytlesing

- Les starten av kapittel 4 (s. 27 + første avsnitt s. 28, merk gjerne av i boka på forhånd)

B. Sette setninger i en meningsfull rekkefølge

- Del klassen i fire grupper og gi lapper merket gruppe 1 til gruppe 1 osv. med teksten i kapittel 4 fordelt på lappene.
- Elevene skal sette sammen lappene i en rekkefølge de synes kan passe. Her kan flere rekkefølger gi mening, boka er ikke en fasit.
- Elevene på hver gruppe skal stille seg opp i rekkefølgen de har funnet frem til, og øve på å lese høyt hver sin lapp. De skal huske hvem de står ved siden av. Hvis de er få elever på gruppa, leser noen av dem flere setninger. I så fall bør de lappene/setningene komme etter hverandre. Hvis de er flere enn antall lapper på gruppa, kan to og to lese en lapp i kor.
- Etter kort øving skal gruppene stille seg i sirkelen, der gruppe 1 først stiller seg i sin valgte rekkefølge, deretter gruppe 2 i sin valgte rekkefølge osv. Lærer organiserer. Når alle gruppene står slik i denne rekkefølgen, vil teksten de skal fremføre sammen gi mening. De fremfører kapittel fire sammen.

C. Oppvarming før fremføring

- Gjør en kjapp oppvarming med elevene i sirkelen før de skal lese kapittel 4 høyt sammen. Målet med oppvarmingen er en sentrert kropp og god holdning, løsne litt opp i spenninger. Dette legger til rette for å få "pusten ned" i kroppen, og vil gi elevene mer stemmestøtte. Lærer velger noe - her er noen forslag:

- Løsne opp

Høyre fot: Gjør sirkler/roter med ankelen én vei, så den andre veien, pust samtidig, så noen omganger med å flekse og peke nedover med tærne, rist på foten.

Venstre fot: Gjør det samme med venstre fot.

Be elevene kjenne litt på forskjellen nå - hvordan de står etter øvelsen.

- S-s

Få elevene med på å si noen lyder som s-s

- Rulle ned og opp

Stå med føttene fra hverandre en skulderbredde, myke knær (vis at du ikke låser knærne), rull sakte ned virvel for virvel med ryggøylen til hodet henger ned. Rull forsiktig opp igjen.

Boktips: *Publikum på alle kantar* av Eldbjørg Lognvik, Fagbokforlaget (2015)

- For flere råd om hvordan jobbe for å utvikle og trene stemmen til elevene, som en del av å lære bort muntlige ferdigheter.

D. Høytlesing kapittel 4

- Be elevene om å snu seg, slik at alle står med ryggen inn i sirkelen. De skal høre stemmene og lytte godt til hverandre, men ikke se hverandre.

- Gruppe 1 starter, så følger gruppe 2 osv. Lærer kan gjerne gi signal med et lite prikk på skulderen hvis det trengs.

- Etter å ha lest høyt fra lappene med ryggen vendt inn mot sirkelen, snur elevene seg slik at de ser hverandre - og så leser de kapitlet en gang til. Gruppe 1 starter, så gruppe 2 osv.

- Elevene setter seg ned på stoler i halvsirkelen

- Be eventuelt en fra hver gruppe gjenfortelle det som skjedde i deres del av kapitlet

7. Hva slags tyver stjeler leker? - kapittel 5

HVA

Lærer: Høytlesing kapittel 5 (obs ikke les titlene, det avslører for mye for tidlig), elever mimer handlingen mens lærer leser, vis illustrasjon (s.31 i boka, PowerPoint) på skjerm, vis eske med barnesko, spill lydfil, les i kor

Utstyr: Lommelykt, eske med barnesko (valgfritt, men fint for å konkretisere det som skjer i boka, lydfil (se lenke ved illustrasjon, PowerPoint)

HVORDAN steg for steg

A. Høytlesing

- Vis illustrasjon (fra s.31 i boka, PowerPoint) og les kapittel 5. Her kan det være fint å skape litt mystisk stemning når du leser, som f.eks. å hviske litt på deler av teksten og bruke lommelykt for å lyse opp teksten i boka.

B. Eske med barnesko (valgfritt, fint hvis du har, men kan droppes)

- Ta frem esken med flere par brukte barnesko. På esken står det skrevet med tusj: Barnesko. Størrelse 34.

- Åpne esken og vis frem flere par sko.

Spør elevene: Hvorfor har tyvene dette? Hvem er dette sine sko?

(La alle få tenke litt, før dere hører hva to-tre elever tenker)

C. Høytlesing og lydfil

- Les videre i kapitlet. Stopp høytlesing der lydfilen kan "ta over" i stedet for lesing på s. 34 Sett gjerne et merke på forhånd i boka ved setningen "Da hører de plutselig lyden av den bråkete bilen utenfor". Spill lydfilen med innspilt lyd av at det smeller i bildør, stemmer og skritt.

Spør elevene om hva de hørte her.

Fortsett høytlesing etter lydfilen til "Han går rett bort til en bryter" (merk gjerne av i boka på forhånd, så det er lett å huske)

D. Elever gjentar i kor

- Les siste avsnitt i kor, for å ta elevene med på opptrapping til et litt skummelt høydepunkt i boka.

Elevene lytter og gjentar setning for setning i kor:

Han går rett bort til en bryter (elevene gjentar)
like ved døra (elevene gjentar)
og skrur den av (elevene gjentar)
Lyset forsvinner (elevene gjentar)
Så går mannen ut av hulen (elevene gjentar)
og dytter den tunge døra igjen (elevene gjentar)
Brått blir det helt mørkt rundt dem (elevene gjentar)

E. Avslutt kapitlet med å slå fast/ fortelle at Sofie og Nadia er låst inne

Gjør det tydelig at Sofie og Nadia er låst inne, så elevene ikke går glipp av dette litt skumle høydepunktet. Jentene er låst inne!

8. Kanskje de må bli der hele natten - kapittel 6

HVA

Lærer: Styrer opplesing av replikker i kor, to grupper - Sofie og Nadia.

Høytlesing av kapittel 6, elevene leser replikkene i kor

Elevaktivitet: Leser replikker i kor, med innlevelse

Steg 8 har to aktiviteter som bygger på hverandre, steg 8 A og B

HVORDAN steg for steg

A. Replikker leses i kor med innlevelse (to store grupper)

- Alle replikkene fra kapittel 6 vises på skjerm (replikkene er en del av PowerPoint med illustrasjonene, bilde 13)

Replikker kapittel 6 (bilde 13 PowerPoint)

Sofie: Hjelp! (hviske med redd stemme)

Nadia: Sofie, hvor er du? (redd stemme)

Sofie: Ikke gå fra meg (desperat, intens stemme)

Nadia: Nei da (trøster)

Sofie: Hva skal vi gjøre? (redd)

Nadia: Jeg vet ikke (hvisker)

Sofie: Hva er det? (på vakt)

Nadia: Jeg tror det er en mus! (bestemt). Eller kanskje en rotte (usikker)

Sofie: Hjelp! Jeg tror det var musa (skvettent og høyt)

Nadia: Tenk om vi aldri blir funnet (redd)

- Del gruppen i to i sirkelen, en "Sofiegruppe" og en "Nadiagrupper".

- Be elevene reise seg og bli stående. Sofiegruppen og Nadiagruppen skal lese replikkene på skjermen som om de er Sofie og Nadia. Gi tegn til gruppene og les en og en replikk sammen med dem – se an etter hvert om lærer «trengs».

B. Høytlesing og elevene leser replikkene i kor

- Høytlesing. Les kapittel 6. Forklar at du skal lese kapitlet, og elevene skal si alle replikkene (de samme som de nettopp har øvd på). Hver gang det kommer en replikk, skal Sofiegruppen eller Nadiagruppen si den i kor med innlevelse. Gi tegn/pek på replikkene i PowerPoint, en etter en.

9. Avslutning - hva står på spill – utgangsbillett

- Avslutt med å slå fast, så alle får med seg det, at nå er Sofie og Nadia innelåst.

- Be elevene tenke litt på hva som kan skje (tenke på det for seg selv).
Hvis tid, kan elevene lage en "utgangsbillett". De skriver en setning hver om hva de tror skjer videre i boka - og leverer til lærer i det de går ut.

- Fortell at elevene skal fortsette å bli med inn i boka neste gang (eks. neste norsktime).